

„Tehetség, szorgalom, hivatás”

Tanulmánykötet

Kézirat lezárva: 2021. június 25.

"Tehetség, szorgalom, hivatás"

Kiadja:

a Magyar Rendészettudományi Társaság

Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Szerkesztette:

Csaba Zágon és

Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes

Felelős kiadó:

Szabó Andrea

ISBN: 978-615-81879-0-9

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Szerzők.....	7
Lektorok.....	11
Lectori Salutem!.....	13

Tanulmányok

Christián László - Lippai Zsolt: Kakuktktojás vagy új rendészeti alappillér?	17
Gonda Éva: Az Europol hospitáció hasznosítása a pénzügyi nyomozók képzése terén	31
Kakócz Krisztián – Vedó Attila: A toloncolás szabály- és szervezetrendszere a második világháború előtt	43
Kovács Gábor: A vezetői kompetenciák fejlesztésének lehetőségei a Rendészettudományi Kar hallgatóinak körében	57
Magasvári Adrienn: Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata	69
Molnár Katalin: Mi harminc? Tudománymetria helyett – Szerzőtársas játék.....	87
Nyeste Péter: A modern bűnügyi hírszerzés modelljeinek fejlődése	103
Pajor Andrea: Adóigazgatási tisztviselők képzése	115
Sallai János - Borszéki Judit: Egy megvalósítható utópia? Közös munkanyelv keresése a nemzetközi rendőri együttműködés kezdetén.....	129
Suba László: Nyelvhelyesség a közszférában: Létkérdés vagy úri huncutság?	143
Szabó Andrea - Hájer Tamara: A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei.....	153
Szlifka Gábor: Okos adózás, okos adóigazgatás – Minden ami okos, de mit is jelent pontosan?	181

Kutatási eredmények

Balla József - Kiss Lajos: A rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak indításának legfontosabb tapasztalatai.....	197
Borzán Anita - Szekeres Bernadett: A digitalizáció hatása a gazdasági szakismeretek és a számvitel oktatására.....	211
Duchon Jenő: Tanulási stílus és játékos típus összevetése felnőtteknél, az oktatási folyamat játékosítása céljából	223
Erdős Ákos - Somogyi Ágnes: Koffeinhasználat és koffeinhasználati zavar vizsgálata rendészeti hallgatók körében	237
Halasi Nóra: Feltáró kutatás a hivatástudat és motiváció jelentőségének vizsgálatára, a Hajdú-Bihar Megyei Adó- és Vámigazgatóság személyi állományának összefüggésében	251

Gonda Éva*: Az Europol hospitáció hasznosítása a pénzügyi nyomozók képzése terén

Absztrakt

A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége (Europol) az Európai Unió bűnüldöző hatósága, amely segíti a tagállami hatósági szervek bűnmegelőzési, bűnfelderítési és bűnüldözési munkáját. Magyarország 2006-ban indította gyakornoki programját az Europolnál és küld bűnügyi szakterületen dolgozó nyomozati és felderítő szakértőket a szervezethez. A gyakornokok három hónapos rotációs rendszerben ismerhetik meg az Europol felépítését, feladatát, munkáját, továbbá ismereteket szereznek az Europol tagállami nyomozásokat támogató szerepéről. A gyakornokok által megszerzett tudást szükséges ismertetni az aktív nyomozói állománnyal, hogy a rendelkezésre álló együttműködési lehetőségeket minél szélesebb körben lehessen felhasználni. A cikk általános jelleggel mutatja be az Europol tevékenységét, illetve a hospitációs rendszert. A szerző javaslatot tesz arra, hogy a pénzügyi nyomozók továbbképzését egészítsék ki a gyakornoki programban részt vett kollégák tapasztalataival, hogy azok megfelelő módon rögzítésre, továbbadásra, felhasználásra kerülhessenek, mert a jelenlegi nyomozói állomány többségének még nincs pontos ismerete az Europol által biztosított támogató tevékenységről.

Kulcsszavak: nemzetközi bűnügyi együttműködés, Europol, gyakornoki program

Abstract

The European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) is the European Union's law enforcement agency assisting the Member States' authorities in crime prevention, crime detection and law enforcement work. Hungary launched its internship program at Europol in 2006 and sent criminal investigation and intelligence experts to the organisation. The interns can learn about the structure, work and mission of Europol throughout the three-month rotation system and have the opportunity to gain knowledge of the organisation's supporting role in Member States' investigations. It is necessary to share the experiences acquired by the interns with the active investigative staff of their home agency to exploit international cooperation opportunities in criminal matters as widely as possible. The article provides a general overview of Europol and on the internship system. The author proposes that the training of financial investigators could be supplemented by the experience of colleagues involved in the internship program. This knowledge can be properly recorded, transferred, and used, as most current investigators do not yet have awareness of Europol's support opportunities.

Keywords: international law enforcement cooperation, Europol, internship programme

* Gonda Éva, dr., pénzügyőr főhadnagy, nyomozó, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-magyarországi Bűnügyi Igazgatósága, <https://orcid.org/0000-0002-5249-9224>, gonda.eva@nav.gov.hu

Bevezető gondolatok, célok

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) hivatásos állományába tartozó pénzügyőr nyomozóként fontosnak tartom, hogy a nyomozati munkát minél hatékonyabbá tudjuk tenni.

A NAV nyomozati hatáskörébe utalt költségvetési csalások jelentős részének elkövetésére úgy kerül sor, hogy a felállított számlázási láncolatokba külföldi illetőségű gazdasági társaságok is bekerülnek, ezáltal a bűncselekményeknek külföldi szála keletkezik. Erre figyelemmel – a hatékony bűnüldözés érdekében – fontos feladat az érintett országok partner hatóságaival történő gyors és hatékony együttműködés.

A nemzetközi bűnügyi együttműködésben, illetve annak megkönnyítésében nagy szerepet játszik az Europol. E szervezethez a NAV Bűnügyi Főigazgatósága is delegálhat gyakornokokat annak érdekében, hogy munka közben ismerkedjenek az együttműködés lehetőségeivel. A delegált személyek három hónap időtartamot tölthetnek el az Europolnál, amely során megismerik a szervezet felépítését, működését, munkáját, továbbá megismerkednek olyan rendszerekkel és együttműködési formákkal, amelyek a magyar bűnüldöző hatóságok munkáját is nagyban megkönnyíthetik, segíthetik.

Az így megszerzett tudást pedig – a lehetőségeinkhez mérten – az aktív nyomozói állománnyal ismertetni kell annak érdekében, hogy növeljük a tudatosságot a nemzetközi együttműködés lehetőségei terén és egy-egy büntetőeljárás során hasznosíthassuk a tapasztaltakat. A tanulmány célja, hogy bemutassam a gyakornoki program során megszerezhető ismeretköröket, illetve az, hogy az aktív pénzügyi nyomozói állomány képzése terén ezek felhasználására tegyek javaslatot.

A téma jellegéből adódóan nem csak a kapcsolódó szakirodalmak felhasználására koncentráltam, hanem törekedtem arra is, hogy hospitációs programban részt vett kollégákat is megkérdezzek saját tapasztalataikról. Az interjúk egyoldalúságát pedig úgy oldottam fel, hogy nem csak a NAV-os, hanem a rendőrség hospitációs programjában részt vett kollégával is készítettem interjút.

Nemzetközi bűnügyi együttműködés az Europolon keresztül

Az Europol tevékenysége

Az Europol 1999. július 1-én Európai Rendőrségi Hivatal néven kezdte meg működését, amelyhez minden tagállam felállított egy az Europolhoz telepített nemzeti összekötő irodát, illetve a tagállamban egy nemzeti egységet, hogy közvetíthessenek az Europol és a nemzeti hatóságok között.¹ Előbbi a hágai Europol Magyar Összekötő Iroda (EMÓI), utóbbi pedig a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) szervezetén belül működő Europol Nemzeti Iroda (ENI), amely Budapesten található.²

¹ HORVÁTH Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Bp., 2007. p. 519.

² Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: Tájékoztató EUROPOL rendszerről. <https://www.naih.hu/tajekoztato-az-europol-rendszerr-l.html> (Letöltve: 2021. március 13.)

A szervezet indulására az Europol-egyezmény³ ratifikálását követően kerülhetett sor. A következő mérföldkő a 2010. január 1-én hatályba lépett tanácsi határozat⁴, amely jogforrás alapján az Europol kiterjesztett feladatköröket, illetve új jogi kereteket kapott. A gyakorlatban ez azt is jelentette, hogy a szervezet is teljes jogú uniós ügynökséggé vált.

A jelenleg hatályos szabályozás szerint az Europol elnevezése a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynöksége.⁵ A bűnüldöző hatóság fő feladata, hogy hozzájáruljon egy biztonságosabb Európa megteremtéséhez elsősorban a bűnügyi információk cseréjének előmozdítása, illetve azok elemzése segítségével. A szervezet célja, hogy az európai bűnüldöző hatóságok együttműködését és eredményességét javítsa a nemzetközi bűnözés súlyos formái, a szervezett bűnözés és a terrorizmus megelőzése, illetve leküzdése vonatkozásában.⁶

Az Europol munkájával az Európai Unió összes tagállamát segíti, továbbá együttműködik több Európai Unión kívüli ország partnerhatóságával, illetve nemzetközi szervezetekkel.

Munkájuk során az Európai Unió belső biztonságát veszélyeztető fenyegetésekkel – például: terrorizmus, nemzetközi kábítószer-kereskedelem, pénzmosás, szervezett jellegű csalások, embercsempészet, euró hamisítás, kiberbűnözés stb. – kapcsolatban nyújtanak segítséget a tagállamok számára.⁷

Meg kell jegyezni, hogy a nemzetközi bűnügyi együttműködés napjaink egy igen dinamikusan változó területe, hiszen a szolgáltatások más országból való elérésének, az állampolgárok más országokba való mozgásának megkönnyítésével kapcsolatos vívmányokat a bűnelkövetők is figyelemmel kísérik, és ki is használják. Megfigyelhető a bűnözés szervezettségének növekedése, a bűnözés határon átnyúló jellege, amely olykor kiemelten nehéz feladat elé állítja a rendvédelmi szervek munkatársait.⁸

Egy-egy EU tagállam egymaga a legtöbb esetben nem tud hatékonyan fellépni az országokon átívelő, nemzetközi bűnözéssel szemben. Az Europol ehhez nyújt támogatást, célirányosan segíti a bűnügyi információszerzést, azok cseréjét, megosztását és az ügynökséghez küldött információk elemzését végzi tevékenysége során.⁹

Az Europol eseti alapon részt vesz még a tagállamok területén tevékenykedő, ún. Közös Nyomozó Csoportok munkájában, ahol speciális eszközökkel és információkkal segíti a bűntények felderítését.¹⁰

Az Europol az alábbi területeken nyújt támogatást a tagállamok részére:

³ Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról

⁴ Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló 2009. április 6.-i, 2009/371/IB számú tanácsi határozat

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről. [Europol rendelet] 1. cikk 1. pont.

⁶ A szervezet céljait és hatáskörét részletesen lásd uo. 3-4. cikkek.

⁷ Az Europolról. <https://www.europol.europa.eu/hu/about-europol> (Letöltve: 2021. február 10.)

⁸ SZONGOTH Richárd - VETTER Dániel: Nemzetközi bűnügyi együttműködés a kiberbűnözés területén. *Beliügyi Szemle* 2018/7-8. szám pp. 7-21: 7. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.7-8.1>

⁹ Az Europolról. i. m.

¹⁰ A Tanács 2002/465/IB kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról (9) preambulum-bekezdés

- bűnügyi hírszerzés, információcsere megkönnyítése az egyes európai bűnüldöző hatóságok között a biztonságos információcsere-hálózati alkalmazás (SIENA¹¹), illetve az Europol kulcsfontosságú információs (EIS¹²) és elemző rendszerei (EAS¹³) segítségével,¹⁴
- műveleti elemzés és támogatás nyújtása az egyes tagállami műveletek vonatkozásában,
- beszerzett információk alapján stratégiai jelentések és bűnügyi elemzések készítése,
- technikai támogatás, szakértelem biztosítása az Európai Unión belül lefolytatott nyomozásokhoz és műveletekhez, amely mellett ellátásra kerül az érintett tagállamok felügyelete is.

Az Europol foglalkozik továbbá az egyes tagállamok nyomozási technikáinak fejlesztésével, elősegíti a bűnügyi elemzések elvégzését, illetve a tagállamokban folytatott képzések megrendezését is támogatja.

Az Europol feladatai ellátása során felhasználja az Europol Információs Rendszert (EIS), amelyet az Europol bűnügyi adatbázisaként, elsődleges ellenőrző rendszereként is definiálhatunk. A rendszer működtetésének célja, hogy az Európai Unió területén elkövetett súlyos megítélésű (a magyar szabályozás szerint a Btk. szerint legalább 5 év szabadságvesztéssel fenyegetett), és legalább két tagországot érintő és folyamatban levő nyomozásokat összekapcsolja, ezáltal irányt nyújtva és támogatva a nemzeti bűnüldöző hatóságok operatív, műveleti tevékenységét. Így könnyebbé válik az érintett tagállamok közötti kapcsolatfelvétel és a nemzetközi információcsere is.

Fontosnak tartom rögzíteni, hogy magának az Europolnak nincs önálló nyomozati jogköre, azonban központi szerepet játszik az Európa biztonságával foglalkozó uniós és nemzeti szervek között, ennek keretében bűncselekményekkel kapcsolatos információs csatornaként működik, és egyike a legnagyobb bűnüldözési elemzési kapacitással rendelkező szervezeteknek. A hazai bűnüldöző szervek napi rendszerességgel küldenek és fogadnak bűnügyi információkat az Europol biztonságos információcserét kiszolgáló hálózatán (SIENA-rendszer), így segítve a gyors és hatékony adatcserét a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelem terén.

Az Europol szervezetében a saját alkalmazásában lévő szakemberek, szakértők, elemzők mellett megtalálhatók a tagállamok, továbbá az Europollal operatív együttműködési megállapodást kötő országok összekötő irodái is, amelyek a feladatkörük alapján ellátják a nemzetközi bűnügyi együttműködésből rájuk delegált tevékenységeket, valamint képviselik hazájukat a különböző országok, szervezetek, intézmények előtt.

A SIENA-rendszerrel kapcsolatos fejlesztéseknek köszönhetően már nem csak a NEBEK-en belül működő Europol Nemzeti Iroda, illetve a hágai Europol Magyar Összekötő Iroda képes részt venni közvetlenül az Europollal történő információcserében, a megkeresések kiküldésében, illetve azok megválaszolásában. Hazánkban SIENA-végpontokat telepítettek

¹¹ Secure Information Exchange Network Application = Biztonságos információcsere-hálózati alkalmazás

¹² Europol Information System = Europol információs rendszer

¹³ Europol Analysis System = Europol elemző rendszer

¹⁴ Az Europol négy kulcsfontosságú rendszert használ működése során. Ezek közül a már említett SIENA, EIS és EAS bűnügyi személyes adatok feldolgozására alkalmas, míg a negyedik rendszer, az Europol Platform for Experts (EPE) az Europol munkáját segítő szakértői adatbázis. vö. CSABA Zágon: A bűnelemzés aktuális kihívásai a nemzetközi súlyos és szervezett bűnözés elleni európai fellépés terén. *Szakmai Szemle: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos-Szakmai Folyóirata*, 2018/4. szám. pp. 118-132. <http://real.mtak.hu/93354/>

a szervezett bűnözés és a terrorizmus üldözésében hatáskörrel rendelkező bűnüldöző hatóságokhoz, amelyek már regionális, illetve megyei szinteken közvetlenül is képesek lettek bekapcsolódni a nemzetközi információcserébe. E feladatok ellátására speciálisan felkészített nyomozó kollégák küldenek el, illetve fogadják a megkereséseket, végzik el szükség esetén azok fordítását, továbbítják az Europolnál működő összekötő irodának az információhoz kapcsolódó adatokat, ahol annak ellenőrzését, illetve esetleges hibajavítását követően a fontos információk eljutnak a címzettekhez.¹⁵

Ilyen jellegű végponttal és jogosultsággal rendelkeznek a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bűnügyi igazgatóságai is.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés már igen sok nyomozás sikeréhez járult hozzá. Az egyik közelmúltban történt példa volt, amikor a NAV egy körhíntacsálásra szakosodott dunántúli bűnszervezetet számolt fel külföldi bűnüldöző hatóságok és az Europol, illetve az Eurojust támogatásával.

A bűnszervezet táplálék-kiegészítőket és parfümöket „utaztatott” Magyarország és Szlovákia, illetve Magyarország és Csehország között. A számlázási láncolatban egymást váltó bukó cégek működtek, amelyek fiktív belföldi értékesítésein keresztül azonosítani tudtuk a haszonhúzó cégeket is, akik európai gazdasági társaságok részére végeztek értékesítést. Az áruk azonban a célországokba történő megérkezésüket követően visszatértek Magyarországra, hogy el lehessen végezni újraértékesítésüket. A számlázási láncok felépítésével és működtetésével úgy tudtak a társaságok több, mint hárommilliárd forint összegű ÁFA-t visszaigényelni, hogy a költségvetésbe egyik cég részéről sem történt befizetés. Az összehangolt eljárási cselekményeknek köszönhetően több, mint egymilliárd forint összegben került sor vagyonbiztosításra, továbbá közel nyolcszáz millió forint összegű ÁFA jogtalan kiutalását is sikerült megelőzni.¹⁶

Gyakornoki programok az Europolnál

Az Europol biztosítja a lehetőséget ún. hospitációs programok indítására az ott összekötő irodával rendelkező országok bűnüldöző hatóságai számára annak érdekében, hogy az uniós ügynökség feladatkörébe tartozó szervezett bűnözés és a terrorizmus üldözését a tagállamok szintjén ellátó szervezetek szakértői gyakorlatot szerezhessenek az Europollal történő együttműködésben. A gyakornoki, vagy más néven hospitációs programokban résztvevő szakértők rutint szereznek a nemzetközi bűnügyi együttműködés területén, amelynek jelentőségét mind a rendőrség, mind pedig a NAV vezetői felismerték. A programban résztvevők ideiglenesen az Europol központjában, a hollandiai Hágában működő összekötő irodákhoz kerülnek.

A magyar rendőrség bűnügyi területéről 2006. évben nyílt meg a lehetőség három hónapos időtartamú, rotációs rendszerű gyakorlat teljesítésére. A kiküldésre kerülő személyek az Europol Magyar Összekötő Iroda napi munkájába kapcsolódhatnak be, az együttműködés kereteibe pedig az Europolnál megrendezésre kerülő – szakmailag releváns – rendezvényeken, például munkacsoportokban történő részvétel keretében nyerhetnek betekintést.

¹⁵ SZONGOTH - VETTER i. m. (2018) p. 13.

¹⁶ NAV: Nemzetközi akcióban ütött rajta a NAV egy milliárdos bűnszervezeten. 2020. december 03. https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/hirek/Nemzetkozi_akcioiban_u20201203.html (Letöltve: 2021. március 13.)

A hospitációs program során lehetőség nyílik arra is, hogy a résztvevő kollégák ne csak a magyar összekötő irodán szerezzenek gyakorlatot, hanem a szakmai hátterük szerinti Europol egység munkáját is megismerjék, így ismereteket szereznek a tagállami nyomozásokat támogató feladatokról az Europol munkatársainak szemszögéből is.¹⁷

A sikeres rendőrségi hospitációs program indulását követően a NAV is elindította 2011-től saját programját, amelyben a mai napig sok pénzügyi nyomozó szerzett értékes és szolgálati helyükre való visszatérésüket követően a napi munkájukat segítő tapasztalatokat.

A hospitációs programokat a Belügyminisztérium a Belső Biztonsági Alapból és a hazai központi költségvetési előirányzatból, vissza nem térítendő támogatásként finanszírozza. E tárgyban a NAV-val kötött támogatási szerződésről NAV honlapján láthatunk a releváns információkat.

2018.04.01. - 2020.09.28. közötti időszakra vonatkozóan a BBA-5.2.1/3-2017-00001 azonosítószámú, „Europol hospitáció” projekt elnevezésű támogatás keretében bruttó 23.150.425 Ft összeg állt rendelkezésre a NAV foglalkoztatottak hospitációjára. Ennek keretében nyolc gyakornok delegálása valósulhatott volna meg, azonban a COVID-19 járvány miatt sajnos csak eggyel kevesebb kiküldésére kerülhetett sor.¹⁸

Jelenleg az „Europol hospitáció és nemzetközi tanulmányút-sorozat nemzetközi szervezeteknél” elnevezésű projekt fut BBA-5.2.1/10-2019-00001 azonosítószámon, amely 2020.07.01. - 2022.12.31. közötti időszakra vonatkozóan biztosítja 10 szakértő Europol hospitációját. E projekt keretében továbbá 5 kéthetes tanulmányút kerül megrendezésre az OLAF, az Eurojust, a Frontex, az Interpol és a SELEC vonatkozásában. Az említett projekt keretében a hatékony nemzetközi információcsere és együttműködés lehetséges területeinek megismerése a cél a súlyos, szervezett és határon átnyúló bűncselekmények, elsősorban a pénzügyi bűncselekmények megelőzése, felderítése és nyomozása, illetve a SIENA-rendszer hazai alkalmazásával összefüggő feladatok támogatása érdekében.¹⁹

A hospitánsok tapasztalatcseréje vonatkozásában három, jelenleg is aktív állományú kollégám ismereteit is felhasználom. Az interjúk útján birtokomba jutott ismeretanyagot anonim módon közlöm jelen tanulmányban, mivel az elsődleges célom a gyakorlat bemutatása, nem pedig az egyes hospitáns kollégák részletes úti beszámolóinak publikálása.

Az Europolnál 2016. év IV. negyedévében látogatást tett kollégám (1. számú interjúalany) mind nyílt, mind minősített bűnügyi információkat kezelt gyakornoki feladatai során. Napi munkavégzése mellett lehetősége nyílt az Europol egyes szervezeti egységeihez is eljutni, így bepillantást nyerhetett a különböző, a NAV bűnüldöző tevékenységéhez kapcsolódó munkaterületek mindennapjaiba.

A kiküldetés első két napjában a SIENA-rendszer megismerésére és oktatására tartott képzésen kellett részt vennie. Ezt követően megismerhette az Europol adatbázisában, az EIS-rendszerben²⁰ történő keresési, priorálási tevékenységet. Ezek elengedhetetlenek az

¹⁷ Kovácsné H. Imola (Szerk.): Europol ismeretbővítés - 2010. p. 2.

¹⁸ Belső Biztonsági Alap. 2020. november 20.
https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/EU_finanszirozott_projektek/bba_folyamatban/folyamatban_levo_projektek/Belso_Biztonsagi_Alap20190227.html?query=europol (Letöltve: 2021. március 13.)

¹⁹ Belső Biztonsági Alap. i. m. (2020).

²⁰ Europol Information System

összekötői munka elvégzéséhez, amelyet kollégám az Europol Magyar Összekötői Irodában végzett.

A szervezett bűnözéssel kapcsolatban a SMOKE (jövedéki termékekkel kapcsolatos csalások), az MTIC (határon átnyúló gazdasági kereskedelem során felmerülő ÁFA-csalások), a COPY (termékhamisítások, a hamis áruk kereskedelme, ill. szerzői tulajdonjogok megsértése), a SUSTRANS (pénzmosás, pénzügyi tranzakciók elemzése) és az ASSET RECOVERY (vagyonvisszaszerzés) elemzői projektekkel kapcsolatos munkavégzést ismerhette meg.²¹

Az Europolnál 2018. év IV. negyedévében látogatást tett kollégámnak (2. számú interjúalany) a fentiekén túlmenően e-learning tananyagokat (adatvédelmi, biztonsági, az Europol műveleti és stratégiai termékeire vonatkozó modulok) is el kellett sajátítania. Kiküldetését ő is szintén a Magyar Összekötői Irodában teljesítette.

A három hónap során több szakmai programon, megbeszélésen vett részt. Ezek közül az egyik előadás az Europol Műveleti Központját érintően került megtartásra. Ennek során elhangzott, hogy naponta megközelítőleg háromszáz megkeresés érkezik SIENA-csatornán hozzájuk, amelyeknek nagyjából a kétharmada köthető az Europol mandátumterületéhez. Ezen kérések 80%-os nagyságrendben a tagországok egyszerű priorálás kérései (személyek, gazdasági társaságok, járművek, telefonszámok lekérdezése) iránti megkeresései. A megkeresések fennmaradó nagyjából 20%-a pedig kiemelt műveletek támogatása tárgyában érkezik, ezek az Europol elemző projekteihez (AP) kerülnek továbbításra.²²

Az Europolnál 2020. év I. negyedévében látogatást tett kollégámnak (3. számú interjúalany) a fentiekkel megegyező feladatai voltak, nála ezek kiegészültek továbbá a más tagországok összekötő tisztjeivel való személyes kapcsolattartással, illetve sajtófigyeléssel is.²³

A tapasztalatokból látható, hogy a gyakornok kollégák kiküldetésük végére komplexen átlátják az Europol működését, kiterjedt tudást szereznek az Europol által használt rendszerekről, elemzői munkafájlokról és projektekről, és a tagállami bűnüldöző hatóságoknak nyújtott támogató feladatokról. Úgy gondolom, hogy ezt a tudást a bűnügyi szolgálatunk tagjai részére olyan módon kell ismertetni, hogy azt a munkavégzésük is hasznosítani tudják.

Pénzügyi nyomozói tapasztalatok és a hospitáció által hasznosítható tudás

Hazánkban a rendészeti feladatokat ellátó szervek személyi állományánál magasfokú fluktuáció tendenciaszerűen tapasztalható, ezzel egyidejűleg pedig az utánpótlást jelentő új generáció a rendészeti munka, mint hivatás gyakorlására csak korlátozott számban toborozhatók.²⁴

A fenti megállapítást tényszerűen elfogadva gondolom azt, hogy a fiatal, pályakezdő pénzügyi nyomozók tekintetben a tudatosságnövelés az Europol által biztosított támogató

²¹ 1. számú interjúalany úti beszámolója alapján. Elemzői projekteknak nevezi az Europol azokat a szervezeti egységeit, ahol a projekt hatáskörébe tartozó téma szerinti adatokat feldolgozzák, elemzik, illetve ezekhez kapcsolódóan a korábban már említett támogató feladatokat ellátják. Az elemzői projekteket, mint szervezeti egységeket gyakran AP-nek rövidítik az angol Analysis Project elnevezés alapján.

²² 2. számú interjúalany úti beszámolója alapján.

²³ 3. számú interjúalany úti beszámolója alapján.

²⁴ CHRISTIÁN László - ERDŐS Ákos: Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*, 2020/12. szám pp. 11-42: 13. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>

szolgáltatások vonatkozásában célszerű, illetve a már néhány év tapasztalatot szerző nyomozók esetében az együttműködés folyamataira, részleteire is kiterjedő oktatást lenne szükséges tartani. Az Európával való együttműködés nyelvi akadályai a Z-generáció esetében nem állnak fenn, hiszen ők szinte kivétel nélkül készség szinten beszélnek angol nyelven,²⁵ így a kapcsolattartás lényegesen kisebb kihívás nekik, mint az idősebb nyomozó korosztály számára. Sőt, ezt a kapcsolattartást pontosan a nyelvtudás használata, annak szinten tartása, és szakirányú fejlesztése miatt nagyon is megkedvelhetik a pályájuk elején tartó nyomozók, és így e területen is sikerélményeket szerezhetnek.

Ugyanakkor lehetséges, hogy több évtizedes tapasztalattal rendelkező pénzügyi nyomozó számára a SIENA-rendszer túl bonyolultnak tűnik, illetve pontosan a nyelvi akadályokból fakadóan idegenkedhetnek tőle. A kérdés kulcsa a bűnügyi tapasztalat és a nyelvi készségek együttes meglétében rejlik, illetőleg abban, hogy ezek a képességek a nemzetközi bűnügyi együttműködéshez miként használhatók fel?

A nemzetközi bűnügyi együttműködés nyújtotta lehetőségek lehetőség kihasználatlanul hagyása negatívan befolyásolhatja a nyomozóhatóság eredményességi mutatóit olyan bűnügyi területeken, ahol több ország érintettsége, illetőleg a szervezett bűnözés mutatható ki. A SIENA-rendszer alkalmazásával a birtokunkba jutott információk már a nyomozás elejétől kezdve fontos segítséget nyújthatnak hatóságunknak, előnyökkel járhatnak az elkövetői kör teljesebb feltárásában, és a nyomozás, majd a vádemelés, vagy a bírói szakba kerülő eljárás sikeréhez.

Amennyiben ilyen úton beszerezhető információkról nem értesülünk, az az eljárás sikertelen befejezéséhez vezethet. Természetesen minden ügy más és más, következésképpen nem lehet konzekvensen azt kijelenteni, hogy minden esetben a SIENA-rendszer használatával beszerzett információk vezetnek kizárólag az eljárás sikeréhez. Kétségtelenül előnyös azonban, ha az értesítéseket időben megkapjuk legalább abban, hogy az eljárásunk szempontjából releváns értesülések, illetve bizonyítékok megszerzésére nem a saját hatóságunk szűk erőforrásait kellett igénybe venni, hanem azokat külföldi partnereink a kölcsönösség jegyében rendelkezésünkre bocsátják.²⁶

De nézzük, hogy mi szükséges ahhoz, hogy a SIENA-rendszer, illetve az Europol kínálta egyéb lehetőségek megfelelő módon kamatozzanak eljárásaink során, illetve a pénzügyi nyomozók képzése terén?

Interjúalanyaim arról számoltak be, hogy az Europol gyakornoki program lehetőségéről a nyomozó hatóságnál belső tájékoztatás alapján értesültek, illetve a nemzetközi tapasztalatcsere alternatíváiról már a Rendőrtiszti Főiskolán tudomást szereztek. Ebből fakadóan evidens volt számukra, hogy keressék a hospitációs kiküldetésre jelentkezés lehetőségét. Úgy gondolom, hogy érdemes a lehetőségről széleskörben tájékoztatást adni, hogy minél többen jelentkezzenek a hospitációs programra és annak elvégzését követően a tanultak hozzájárulhassanak az eljárásaink sikeréhez.

Mi motiválta a kollégákat a jelentkezésre? Az 1. számú interjúalanyom szerint mindig találunk olyan személyeket, akik valamely területen tájékozottabbak, tapasztaltabbak, így nagyon is érdemes tanulni tőlük, főként abban az esetben, ha valaki a pályája elején jár. A 2.

²⁵ BERNSCHÜTZ Mária et al.: A Z-generáció jövőjéről – empirikus vizsgálat eredményei. p. 67. http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2514/1/Magyarország2025ben_p63.pdf (Letöltve: 2021. április 10.)

²⁶ Vö. az Europol, mint fúziós központtal történő együttműködés előnyei: CSABA i. m. (2018) pp. 118-119.

és 3. számú interjúalanyom megjelölte továbbá a megszerzett nyelvtudás aktív használatát, annak fejlődését is, mint motiváló tényezőt a program vonatkozásában.

Kollégáim mindannyian több, számukra addig ismeretlen nemzetközi együttműködési lehetőségről tanultak kiküldetésük alkalmával. Ezeket már alkalmazták is konkrét nyomozások során.

Mivel azonban a kiküldetésben részt vevők száma a hely, idő és költségek szempontjából is korlátozott, ésszerű döntés lenne a gyakornoki programban részt vett kollégák tapasztalataira, illetve tudására jobban támaszkodni. Éppen ezért, a hospitált kollégák hazaérkezésüket követően úti jelentést készítenek kiküldetési tevékenységeikről, majd az állomány tájékoztatása céljából prezentációs anyagot állítanak össze az Europol működéséről, az általuk használt rendszerekről, illetve a nemzetközi együttműködés lehetőségeiről, amelyeket ismertetnek szolgálati helyük állományával.

Ezen túl érdemes őket bevonni nemzetközi bűnügyi együttműködést igénylő ügyekbe, de ők lehetnek a jövő a SIENA-rendszer operátorai, vagy azok az összekötők, akik feladata a nemzetközi együttműködés előmozdítása.

A megszerzett tudás átadása a pénzügyi nyomozók részére

Interjúalanyaim referáltak az Europolnál megszerzett tapasztalataikról, többnyire szolgálati helyük szinte teljes állománya előtt, egy 30-40 perces prezentáció alkalmával.

Véleményem szerint azonban pusztán ez a fajta információközlés nem elegendő a nyomozói állomány részére, amelyben az Europol működését, illetve a rendelkezésre álló lehetőségeket ismertetik. Egyrészt az előadás időkerete csak áttekintő információk átadására elegendő. Másrészt a beszámolók alkalmával jellemzően nem tud a teljes állomány részt venni, hiszen van, aki az előadás időpontjában például éppen szabadságon van, vagy a nyomozati érdek szől közbe.

Az előadásokra a gyakornok kolléga visszaérkezését követő viszonylag rövid időn belül sor kerül. A bűnügyi szervezet méretéből és tagoltságából fakadóan azonban egy-egy szervnél akár hosszabb idő is eltelik, míg újabb kolléga vehet részt a gyakornoki programban. A két kiküldetés között érkező új kollégák csak legfeljebb közvetett módon szerezhetnek az Europollal való együttműködés gyakorlati tapasztalatairól tudomást, ráadásul a kiküldések előre nem is láthatók, vagy tervezhetők meg.

Interjúalanyaim példájából kiindulva, jelenleg a NAV Közép-magyarországi Bűnügyi Igazgatóságán tendenciaszerűen 5-8 negyedév telik el két hospitáció között. Ez pedig azt jelenti, hogy a gyakorlatban lehet olyan újonnan érkező nyomozó, aki csak azt követő két év múlva hall először az Europolról, illetve a SIENA-rendszerről szóló gyakorlati beszámolót. Úgy gondolom, hogy ez túl nagy idő, ráadásul nem is biztosítja az időközben bekövetkezett változások nyomon követését.

Saját kollégáim mellett interjút készítettem továbbá egy, a Nemzeti Nyomozó Iroda állományába tartozó rendőrtisztrel (4. számú interjúalany) is, hogy összevethessem a két szervezet közötti hospitációs hasonlóságokat, illetve különbségeket. Hasonlóságként könyvelhető el a két szerv között, hogy különös figyelmet fordítanak a nemzetközi bűnügyi együttműködés csatornáira, az ilyen módon beszerezhető adatokra.

Különbséggént szintén e területen tesztek megállapítást. A rendőrség nagyobb számban tud a nemzetközi bűnügyi együttműködés lehetőségeivel élni, hiszen lényegesen nagyobb létszámú állománnyal és szélesebb nyomozati hatáskörrel rendelkeznek (több bűncselekmény-típus nyomozását végzik), mint a NAV-nál szolgálatot teljesítő nyomozók. Az előzőeken túl sokkal több nemzetközi vonatkozású, illetve bűnszervezetek ellen indított büntetőeljárást folytatnak le, mint a pénzügyi nyomozók. Mivel létszámukat tekintve többen teljesítenek szolgálatot, mint NAV nyomozói, értelemszerűen több nyomozónak nyílik lehetősége a hospitációra is, amelyet a rendőrségnél megtalálható nagyobb számú SIENA-végpont kezelése is indokoltá tesz.

A rendőrségnél továbbá megvannak azok a speciális területek, ahol napi szinten szükséges a nemzetközi kapcsolattartás, ilyen a kiberbűnözés például, egyúttal pedig több, a nemzetközi bűnügyi együttműködés szempontjából fontos nemzetközi szervezetben, illetve kétoldalú együttműködés szempontjából frekvenciált országban rendelkeznek összekötőkkel.

Javaslatok

Véleményem szerint az Europol hospitáció során a gyakornok kollégák által elsajátított elméleti és gyakorlati tudás hasznosítása a pénzügyi nyomozók képzése terén elengedhetetlenül szükséges, különös tekintettel a fiatal nyomozók oktatására.

A fent említettek szerint a nyomozásokat pozitívan támogathatja meg a SIENA-rendszer használata. Ahhoz viszont, hogy ezt a lehetőséget bátran használjuk, szükséges folyamatosan szinten tartott ismeretekkel rendelkezünk mind a SIENA-rendszer, mind az Europol által kínált lehetőségekről.

A gyakornoki programot teljesítő kollégák által készített prezentációs anyagot szükséges lenne közzé tenni egy, a nyomozók által is elérhető felületen (BF intranetes oldalán vagy a közös szerver egy, mindenki által hozzáférhető mappájában).

A megszerzett tudást – a rendőrségi gyakorlathoz hasonlóan – ismertetni lehetne egy-egy, akár a Nemzeti Közszerületi Egyetemen megtartott szakmai nap alkalmával, ahol bemutatásra kerülhetne a nemzetközi bűnügyi együttműködés fontossága, illetve annak gyakorlati tapasztalatai, pozitív hozadéka is.

Ugyanakkor akár egy belső, online képzés keretében is indokoltá válhat ezen ismeretanyag elsajátítására való lehetőség kidolgozása. A tananyag elkészítését követően, autodidakta módon, önképzés keretében sajátíthatnák el az érdeklődő pénzügyi nyomozók a szükséges ismereteket. A képzés – hasonló módon a jelenleg is elérhető kurzusokhoz – egy vizsgával zárulna, amelynek a formája optimálisan egy online teszt sor kitöltése lehetne.

Úgy gondolom másrészt, hogy az ismertetett lehetőségekből fakadó idegennyelv-használat és szakmai fejlődés több fiatal kollégát is hozzásegítene a pénzügyi nyomozói pályán történő hosszabb távon maradáshoz, illetve csökkentené a pályaelhagyást. Figyelemmel a magas fluktuációra, illetve a fiatal pályaelhagyók magas számára, ezt elengedhetetlennek tartom.

Véleményem szerint az Europol hospitációval megszerzett széleskörű tudásanyagot nem szabad veszni hagyni, mert abból sokrétű és pozitív hozadék származik a NAV bűnügyi szolgálata számára.

Felhasznált irodalom

- [1] A Tanács 2002/465/IB kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról
- [2] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794 rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről
- [3] Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló 2009. április 6.-i, 2009/371/IB számú tanácsi határozat
- [4] Belső Biztonsági Alap. 2020. november 20. https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/EU_finanszirozott_projektek/bba_folyamatban/folyamatban_levo_projektek/Belső_Biztonsági_Alap20190227.html?query=europol (Letöltve: 2021. március 13.)
- [5] BERNSCHÜTZ Mária et al.: A Z-generáció jövőjéről – empirikus vizsgálat eredményei. In: Tóth, Attiláné; S., Gubik Andrea (szerk.) Magyarország 2025-ben és kitekintés 2050-re. Tanulmánykötet Nováky Erzsébet 70. születésnapjára. Arisztotelész Kiadó, Bp., 2016. pp. 63-89. http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2514/1/Magyarország2025ben_p63.pdf
- [6] CHRISTIÁN László - ERDŐS Ákos: Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*, 2020/12. szám. pp. 11-42. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>
- [7] CSABA Zágon: A bűnelemzés aktuális kihívásai a nemzetközi súlyos és szervezett bűnözés elleni európai fellépés terén. *Szakmai Szemle: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos-Szakmai Folyóirata*, 2018/4. szám. pp. 118-132. <http://real.mtak.hu/93354/>
- [8] Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról
- [9] Europol: Az Europolról. 2021. <https://www.europol.europa.eu/hu/about-europol> (Letöltve: 2021. február 10.)
- [10] HORVÁTH Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Bp., 2007.
- [11] Kovácsné H. Imola (Szerk.): Europol ismeretbővítés - 2010. (tájékoztató anyag)
- [12] NAV: Nemzetközi akcióban üttött rajta a NAV egy milliárdos bűnszervezeten. 2020. december 03. https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/hirek/Nemzetkozi_akcioban_u20201203.html (Letöltve: 2021. március 13.)
- [13] Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: Tájékoztató EUROPOL rendszerről. <https://www.naih.hu/tajekoztato-az-europol-rendszerr-l.html> (Letöltve: 2021. március 13.)
- [14] pénzügyi nyomozók útbeszámoló
- [15] SZONGOTH Richárd - VETTER Dániel: Nemzetközi bűnügyi együttműködés a kiberbűnözés területén. *Belügyi Szemle* 2018/7-8. szám. pp. 7-21. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.7-8.1>

Lektor

Antalóczy Péter, Prof., Dr., intézetvezető egyetemi docens,
rendkívüli egyetemi tanár
és

"Tehetség, szorgalom, hivatás"

Csaba Zágon, Dr., PhD., adjunktus
pénzügyőr őrnagy
Nemzeti Közszerolálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Vám- és Pénzügyőri Tanszék
csaba.zagon@uni-nke.hu